

Der do schonn Detailer, wéi Der dat wëllt gestalten? Also ech hätt jo am léifsten déi ganz Gare erhalen. Elo kréie mer kleng Deeler op Péiteng, dat ass e flotten Zoufall.

Mee hutt Der do schonn Informatiounen, wéi dat herno soll ausgesinn a wat do op Péiteng an den Eisebunnsmusée wäert kommen? Well dat ass e ganz interessante Projet, a grad, wann een de Patrimoine – bon, en ass elo scho fort –, mee de Patrimoine do kéint op d'mannst e bësse fir d'Nowelt rekonstruieren. Wéi gesot, dat ass eng Gare, déi hat elo 160 Joer. Si ass 1862 gebaut ginn, huet zwee Weltkrieger iwwerstanen. Bon, d'Baggeren huet se elo net iwwerlieft!

Dat ass immens schued. Dofir wäerte mir Piraten dergéint stëmmen. Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Goergen.

D'Regierung huet d'Wuert, den Här Minister fir Mobilitéit an ëffentlech Aarbechten, den Här François Bausch.

Prise de position du Gouvernement

M. François Bausch, Ministre de la Mobilité et des Travaux publics | Merci, Här President, fir d'Wuert an och merci allen Deputéierte fir hir Interventiounen. Och merci der Madamm Rapportrice fir hire Rapport, an natierlech och fir déi awer breet Zoustëmmung, déi de Projet wäert kréien.

Ech wëll fir d'éischt dem Här Kaes soen – den Datum –: Mir haten dee ganzen Timing an der Kommissioun elo den 3. März eng Kéier presentéiert. Dir kënnt Iech vläicht net méi erënneren, mee mir haten den Datum gesot. Also, alles komplett ass fäerdeg, mat deem neie Bâtiment voyageurs a mat der Jugendherberg, 2030, also de komplette Projet, dat sinn: Strooss, Schinn ... alles, wat muss gebaut ginn.

An dann zu der Fro vum Park&Ride Ierpeldeng. Deen ass och virgesinn. Ëm deem nämmlechen Zäitraum soll dee gebaut sinn. Mir musse jo natierlech do och fir d'éischt emol eng Opfaart baue respektiv den Halt nach bauen, soudatt dat en änlechen Horizont soll kréien; vläicht souguer e bësse méi spéit éischter.

Da wollt ech just nach ofschléissend awer e puer Wuert soen zu där Fro vun der Gare. Fir d'éischt emol wollt ech dem Här Goergen soen: Et ass net richtig, wat e seet, datt de Patrimoine ... respektiv ob dat neit Gebai do steet oder dat aalt ofgerappt gëtt, datt dat eng Saach vu „schéin“ ass. Patrimoine schützen huet äischt dermat ze dinn, ob een e Gebai schéi fënn! Mee de Patrimoine schützen, do spille vill Saache mat: historesch Dimensiounen an esou weider an esou virun.

Dat heescht, et ass duerchweegs méiglech, fir dat Gebai, wat mir elo hei bauen, dat neit, datt an 100 Joer eng Kéier ee seet: „Ech fannen, dat dote muss protegéiert ginn, well dat ass en eemolegt Gebai vun engem eemoleger Architektur aus där Zäit.“ Wéi gesot, duerfir, kommt, mir geheien d'Saachen net duerjerneen! Et geet net ëm schéin oder net schéin. Et geet drëms, en Equiliber ze fannen natierlech tëschent der Sauvegarde vun historischem Patrimoine, Gebaier, déi schützenswäert sinn, déi vläicht eng besonnesch Architektur fir déi Zäit haten an esou weider, also en Zeie vun där Zäit waren. Also: Vill Facettë spille mat.

Ech wëll awer nach eng Kéier soen, datt déi Konklusioun ni gezu ginn ass, datt dat heiten, dat Gebai, deementspriedend esou schützenswäert wär, datt een et net kéint ofrappen. Dat war jo scho viru menger Zäit, wéi dat decidéiert ginn ass, mee ech fannen et awer richtig! Ech fannen dat och eng richtig Decisioun.

Et ass och esou: Et gëtt zwee Argumenter, firwat een dat Gebai muss ofrappen. Dat eent ass, datt et ni klasséiert ginn ass an datt et net als dat empfonnt ginn ass. An dat Zweet ass: Wa mer dat net ofrappen, dann ass dee ganze Projet do net machbar, esou wéi en do gebaut gëtt. Ganz einfach! A mir kënnen et och net réckelen no uewen oder no ënnen. Dat bréngt och näischt, dat geet och net duer. Mir mussen et ganz ofrappen. Mir kënnen et net op enger anerer Plaz opriichten, soss hënnert et an der ganzer Entwécklung vun deem Projet. Donc: Et huet kee Wäert, iwwer Saachen ze diskutieren, déi mer net wëllen diskutieren.

Da bleift déi Fro, mir hu verschidden Elementer ... Mir hunn d'Marquisen, déi komme jo an de Fond de Gras stoen. D'Steng ginn op d'Säit geluecht. Mir hu gesot – also net mir, d'CFL sot en –: „Mir ginn engem déi Steng, dee se da wëllt huelen an eppes anescht domadder maachen.“ Wat ni a Fro kouw fir d'CFL, dat ass fir ze soen: „Mir huelen dat dote Gebai elo a mir montéieren dat of an da montéiere mer dat 100 % eent zu eent enzwousch anescht erëm op.“

Ech wëll Iech och soen, datt dat vum denkmalschützeresche Standpunkt hier méi wéi diskutabel ass. Ech mengen net, datt dat eng extra Valeur hätt, wann een dat géif maachen. Et kann een dat awer natierlech maachen, wann een dorunner hânt gefillsméisseg – kee Problem. Mee, wéi gesot: Mir hunn dat awer esou gemaach, wéi et, mengen ech, awer richtig war.

An dann dee leschte Punkt: Dat ass mat der Autorisatioun wéinst deene sougenannte „Schmuebel-Kompensatiounsmesuren“. Ech wëll Iech just soen: D'Kompensatiounsmesurë waren den hallwe Januar gemaach! An d'Autorisatioun ass komm déi lescht Woch März! Wann een dat kuerz fënn, wann alles gemaach ass den hallwe Januar an d'Autorisatioun kënnt Enn März ..., ech fannen dat net onbedéngt kuerz. Ech sinn allefalls frou, datt mer se kritt hunn dunn, well wa mer se net kritt hätten, dann hätt de Projet doduerjer aacht Méint Verspéidung kritt. Ech mengen, da wäre mer all net frou gewiescht.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, dem Här Mobilitéitsminister François Bausch. D'Diskussioun ass ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7939. Den Text steet am Document parlementaire 7939e.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7939 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. Da komme mer zum Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

De Projet de loi 7939 ass da mat 54 Jo-Stëmmen géint 6 Nee-Stëmmen uegoholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galle, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel (par M. Laurent Mosar), Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz (par M. Georges Mischo), Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusti Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. Max Hahn) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Cloener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch

(par Mme Simone Asselborn-Bintz), Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary (par M. Marc Hansen), M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Marque et Mme Jessie Thill ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

5. 7970 – Projet de loi autorisant l'État à participer au financement du développement de logements du projet « An der Schmëtt »

Mir kommen elo zum Projet de loi 7970 iwwert d'Finanzéierung vum Wunnprojet „An der Schmëtt“. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An d'Wuert huet elo d'Rapportrice vun deem Projet de loi, déi honorabel Madamm Semiray Ahmedova.

Rapport de la Commission du Logement

Mme Semiray Ahmedova (déi gréng), rapportrice | Merci, Här President. Här Minister, Léif Kolleginnen a Kolleegen, ech stellen Iech haut e weidere Gesetzesprojet vir, deen zu der Entwécklung vum Wunnengsbau wäert bäidroen. Dese Projet ass, historesch gesinn, e bësse méi speziell wéi déi aner Finanzéierungsprojeten. Ech erlabe mer och, op deser Plaz ze soen, datt mer mat deem Projet e Knet wäerte léisen.

Ech hat Iech am November de Gesetzesprojet presentéiert, wou de Fonds du logement de Fonds d'assainissement de la Cité Syrdall iwwerholl huet, fir et kënnen nei ze entwéckelen. Als kleng Rapport: Hei hat e Promoteur am Fong an den 80er-Joren eng Cité gebaut fir eng Cité universitaire. Leider ass déi Uni ni op Lëtzebuerg komm an de Promoteur ass faillite gaangen.

Déi ugrenzend Gemenge wollte sech de Projet u sech net uneegen, fir sech net d'Fangeren domadder ze verbrennen. Fir des Situatioun ze léisen, hat de Staat 1998 de Fonds d'assainissement an d'Liewe geruff an der Hoffnung, datt et kéint klappen. De Fonds huet Stéck fir Stéck d'Terrainen opkaaft, mam Zil, et ze entwéckelen, a gläichzäiteg gouf och dee Moment zesumme mat der Gemeng e PAP ausgeschafft.

Dat gesot, kommen ech dann zrëck op de Projet vun haut.

Et handelt sech hei ëm de Finanzéierungsprojet „An der Schmëtt“ mat der Nummer 7970, deen dem Staat et wäert erlaben, bezuelbare Wunnraum ze finanzéieren an ze bauen. De Bauhär ass hei den ëffentleche Promoteur Fonds du logement, deen zu Wecker an der Gemeng Biver wäert bauen.

De Projet gesäit de Bau vu ganzer 164 Wunnengen, also Wunneenheeten, vir, déi bis 2028 alleguerste solle fäerdeg sinn. An déi éischt kënne schonn 2024 respektiv 2025 fäerdeg gebaut ginn an enger éischter Phas an d'Leit kënne schonn eraplënnen.

E puer Wuert zu de finanziellen Aspekter. De staatleche Bäitrag fir d'Entwécklung vum Logement fir de Projet „An der Schmëtt“ beleef sech am Ganzen op 113 Milliounen, also 113 Milliounen an e bësse driwwer. D'Investissementer gesinn u sech vir, fir weider

Terrainen opzekafen, Infrastrukturen opzebauen, an de Bau vum Logement selwer natierlech. Wéi gesot, de ganze Montant ass 113 Milliounen. Dovunner si 5 Milliounen an e puer Zerquetschter als Subventioun virgesinn an de Rescht gëtt op 108 Milliounen opgeronnt.

Am Hibleck op den Ëmfang vum ganze Projet ass dat hei de finanzielle Besoin an déi 108 Milliounen wäerten esou opgesplitt ginn, datt de Fonds du logement kann ee Prêt oder e puer Prêten ophuelen, dat Ganzt mam Zil, fir u sech vu méi bëllegen a bessere Konditiounen kënnen ze profitéieren. De Fonds du logement muss och all d'Käschten droen, déi mat de Prête verbundene sinn.

De Projet gëtt an e puer Phasen duerchgefouert. Eng éischte Phas besteet am Fong am Schafe vun den Infrastrukturen. A ganz wichteg ass vläicht hei ze betounen, datt wäerten d'Ofwaasser an d'Reewaasser vunenee getrennt sinn. An enger zweeter Phas an an enger drëtter Phas gëtt natierlech d'Entwécklung vun der reeller Bausubstanz gemaach, andeems am nördlechen Deel vum Quartier 93 Logementer entstinn an am südlechen Deel vum Quartier 69 Logementer.

Ënnert der Gestiou vum der Gemeng Biwer gëtt zwëschen der Phas 1 an 2 de Bau vun der Renaturalisatioun... – wann een hei steet, kann een et ni richtig ausschwätzen –, „Renaturalisatioun“ vun der Sir duerchgefouert.

(Interruptions diverses)

„Renaturéierung“ ass am Fong méi einfach.

(Hilarité)

Merci. D'nächst Kéier huelen ech dat anert Wuert.

Mat dësem Projet entsteet hei e ganz neie Quartier mat engem ländleche Charakter, deen direkt am Aklang mat der Sir a mat hirem Ëmfeld gebaut gëtt.

De Projet ass och ganz gutt un den ëffentlechen Transport ugebonnen, natierlech mat der Gare Wecker, awer och mat Buslinnen. Am Quartier selwer ass och Verkéiersberouegung virgesinn. D'Foussgänger an d'Vëlofuerer stinn hei am Mëttelpunkt. Weider ass e Mobilité-douce-Korridor virgesinn am Zentrum vum Projet, wat domadder der Sir déi néideg Plaz gëtt an och déi zwee Quartiere matenee ka verbannen.

Am Kader vum Planungsprozess vum Projet, deemools wéi de Fonds Syrdall dat nach hat, hate mer en éischte PAP, deen u sech 103 Wunnengen virgesinn hat. Am am Gespräch mat der Gemeng konnt een d'Dicht vun deem Ganzen och eropsetzen. Dofir begrëisse mer, datt 2020 den neie PAP ganzer 147 Wunnengen virgesäit.

Déi Zuel passt net richtig zu deem, wat ech virdu gesot hunn. Ech erkläre Iech och, firwat: well d'Gemeng decidéiert huet, och hei integréiert Wunnengen matanzeplangen. Ech wëll dat extra betounen, well et ass en neit Konzept, dat mer hei zu Lëtzebuerg am Fong entdecken, wat et scho méi laang an Däitschland gëtt. Mee integréiert Wunnengen, dat sinn déi sougenannt, also besser bekannt vläicht ënner „Einliegerwohnungen“ an Däitschland. An domadder hätte mer 98 Eefamilljenhaiser, 26 Bifamilialen an 23 kollektiv Wunnengen, also Wunnebaier.

Dobäi ass et och vläicht wichteg, hei op dëser Plaz ze soen, datt 75 % vun deem Ganze wäerten an d'Location abordable goen a 25 % an d'Vente abordable.

Privat Parkplaze si gruppéiert a ginn a Form vu Carporten an den Entrée vum de Quartiere geplangt. Ëffentlech Parkplazen, also fir d'Non-résidenten, sinn einfach an der Strooss virgesinn.

De Projet ass an dat natierlecht Ëmfeld integréiert a respektéiert d'Fauna, d'Flora, d'Biotopen, déi sur place sinn. An déi ökologesch Strukturen an déi natierlech

Topografie vum Site, wat och e ganz wichtegen Aspekt ass, ginn esou gutt wéi et nëmme geet erhalen.

E Maximum u permeabelen, dat heescht waasserduerchlässege Fläche gi geschafen, déi et erméiglechen, Vegetatioun mat héijem ökologesche Wäert opzebauen. Fir de Reamenagement vun de Gréngflächen wäert komplett mat lokaler Vegetatioun geplanz ginn an esou wäert dat Ganzt och eng besser Liewensqualität bidden. Mee ech mengen allgemeng, wann ee méi Gréngflächen an engem Quartier huet, klëmmt d'Liewensqualität an deem Quartier selwer schonn eleng doduerjer.

De Projet gesäit d'Renaturéierung vun der Sir vir, wat e weidere Wee ass, fir d'Biodiversitéit ze erhalen an och ze fërderen. De Bau vun de Logementer entsprécht natierlech och de LENOZ-Krittären, dat ass eis Lëtzeburger Nohaltegekeetszertifizéierung. An an deem Sënn wiere mer hei duebel nohaltege, engersäits nohaltege, wat de Bau ugeet, an anersäits si mer natierlech nohaltege, well déi Wunnengen, déi gebaut wäerte ginn, an der ëffentlecher Hand wäerte bleiwen.

Wann ee scho vun Nohaltegekeet schwätzt, kann een och e Wuert iwwer d'Energiekonzept verléieren. An hei ass et interessant, well mir wäerte ganz fossil-onofhängeg sinn a mir wäerte mat Loft-Loft-Wärmepompe fueren. Fir déi, déi vläicht e bësse méi spezialiséiert doranner sinn, dat si Geräter, déi u sech just mat Strom bedriewe ginn. A fir dat och ze kompenséieren a fir datt de Quartier och neutral gëtt, wat d'Energie ugeet an den CO₂, hu mer och Fotovoltaikinstallatiounen virgesinn.

Une voix | Très bien!

Mme Semiray Ahmedova (déi gréng), rapportrice | Ech kommen domadder kuerz zu deene verschiddenen Avisen.

A sengem Avis vum 10. Mee vun 2022 huet de Staatsrot am Fong guer keng weider Bemierkunge gemaach.

An hirem Avis vum 6. Abrëll 2022 begrëisst d'Chambre de Commerce natierlech dëse Projet. Si bedauert awer, datt et just méi laang dauert, bis dat Ganzt realiséiert gëtt. An domadder gëtt se am Fong den Tipp mat op de Wee, datt ee sollt méi op extern an onofhängeg Déngschtleeschungen zréckgräifen.

Zu deem Zäitpunkt, wou d'Chamberskommissioun de Rapport votéiert huet, hate mer keng weider Avisa virleien.

Kuerz zu den Aarbechte vun der Chamberskommissioun: D'Gesetz ass de 24. Februar vum Logementsminister deponéiert ginn. Den 3. Mäerz gouf d'Chamberskommissioun domadder saisiert. De Logementsminister huet eis Deputéierten den 1. Mäerz de ganze Projet presentéiert. An den 19. Mee hu mir an der Logementskommissioun den Avis vum Staatsrot analyséiert an och de Rapport ugehall.

Fir méi Detailler verweisen ech op dëser Plaz op mä schrëftleche Rapport. An ech wëll all deene Merci soen, déi hei matgewierkt hunn. Ech mengen, et huet ee missen e laangen Otem hunn. An ech hoffen an ech mengen an ech sinn iwwerzeegt, datt et sech wäert lounen.

Dat alles gesot, ginn ech den Accord vu menger grénger Fraktioun an hoffen op eng breet Zoustëmmung vun Iech heibannen. Merci villmools!

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools der Madamm Rapportrice Semiray Ahmedova.

An als éischte Riedner ass den honorabelen Här Marc Lies ageschriwwen.

Discussion générale

M. Marc Lies (CSV) | Merci, Här President, fir d'Wuert. Dir Dammen an Dir Hären, ech wëlt virop der Rapportrice, dem Semiray Ahmedova, en décke Merci soe fir dëse Rapport, dee ganz ausféierlech an detailléiert wor. An duerfir him e Merci, fir dat presentéiert ze hunn.

Ech mengen, dëse Projet vun der Cité Syrdall – bon, elo mam neie Gesetz „An der Schmétt“, wéi de PAP dann heescht – ass e Projet respektiv e Quartier, deen, wat d'Problematik ronderëm dëse Quartier ugeet, e ganz, ganz laange Baart huet, ech mengen, zemools fir déi Leit, déi am Oste wunnen. Als Kand sinn ech des Ëfteren och iwwer Wecker, Biwer, Manternach bis a Richtung Oste vum Land gefuer an hunn och matkritt, wéi effektiv déi Cité hei entstanen ass a wéi och d'Leit do gewunnt hunn, an awer och matkritt, wéi déi Cité iwwer d'Joren delabréiert ass a wéi effektiv dee ganze Quartier komplett verkomm ass. Bon, ech mengen, do kann ee roueg soen, datt iwwer Joren, Joerzéngegen dësen Eck hei an der Gemeng Biwer, also zu Wecker, e richtige Schandfleck wor. An duerfir ass et wichteg, datt och deemno heiru geschafft ginn ass.

Entschëllege wëlt ech haut de Mëtte awer de Max Hengel, de Max, deen eigentlech och als Ostdeputéierten zu dësem Projet hei sollt schwätzen. Léiwe Max, léiwe Frënd: Courage! Versuerg dech! Kuck, dass de nees schnell op d'Bee kënns an dass de nees schnellstméiglech bei eis bass!

Plusieurs voix | Très bien!

M. Marc Lies (CSV) | Voilà!

Duerfir, wat d'Cité Syrdall ugeet, mengen ech, sinn, wéi d'Rapportrice och gesot huet, am Joer 1998 mam Fonds d'assainissement de la Cité Syrdall d'Jalone gesat ginn. Bon, ech mengen, do kann ee roueg vu laangem Baart schwätzen: 1998, dat ass effektiv schonn eng Zäitchen hier, mee wou awer äifreg dru geschafft ginn ass vun deenen zwou Gemengen, dat heescht der Gemeng Biwer an der Gemeng Manternach, fir effektiv dann d'Grenzen zwëschen deenen zwou Gemengen, vu datt d'Cité Syrdall eigentlech iwwer den Territoire vun zwou Gemengen gelaf ass, fir finalement déi Grenzen do ze verleeën, soudatt elo alles um Territoire vun der Gemeng Biwer ass.

Wat och wichteg ass, wat d'Planifikatioun ugeet: d'PAG an natierlech och déi diesbezüglich PAPen, fir eng Cité, déi ronn 5,5 Hektar huet, wou an deene kommende Joren 165 Wunnengen kënne geschafft ginn, wou an Zukunft da ronn 380 Leit kënne wunnen.

Wat d'Finanzéierung ugeet, dat hat d'Rapportrice gesot: ronn 113 oder 108 Milliounen wäert dee ganze Projet kaschten. Wann een dat eng Kéier héich-rechent, da ginn déi Wunnengen natierlech am Schnëtt, wann een et rechent, relativ deier. Vu datt awer relativ vill Haiser do sinn, mengen ech, kann een dat awer trotzdem zu engem gewëssenen Deel justifiéieren, well nämlech 85 % Haiser wäerten ëmgesat ginn a 15 % Appartemeneter.

Den Taux vun der Locatioun, dee läit bei ronn 75 %. Wat d'Vente abordable respektiv déi à coûts modérés ugeet, dat läit dann och bei 25 %. Bon, Här Minister, wat d'CSV-Fraktioun an der Vergaangenheet schonn ëmmer gesot huet: Bei esou Projeten, do soll ee wierklech op d'Mixitéit oppassen. A wéi gesot, wat den Taux vun der Mixitéit ugeet, wat d'Locatioun an awer och d'Vente ugeet, do kéint een definitiv nach e bëssen dru schaffen. Ech weess, datt eng sëllege Mietwunnenge gesicht ginn.

D'CSV hat 2019 eng Proposition de loi agereecht, wou et ëm de Mietkaf gaangen ass. Ech weess net, ob mer

nach an dëser Sessioun iwwert dës Proposition de loi hei an der Chamber kënnen diskutéieren an debatéieren. Déi Proposition, déi läit um Dësch, wou d'CSV dann effektiv dee Projet vun enger Location avec option d'achat virgeluecht huet, dee sécherlech och eng flott Integratioun heira kéint schafen.

Awer ech ee kleng Bemoll zu dësem Projet. Ben, ech mengen, natierlech gëtt et an Zukunft een nohaltege Projet, et gëtt eng ekologesch Cité, déi wäert ëmgëssat ginn. Et ass och wichteg, datt d'Sir op dëser Plaz renaturéiert gëtt. Ben, ech mengen, d'lescht Joer déi Iwwerschwemmungen, och d'Cité Syrdall huet dat materielle. Duerfir ass et wichteg, datt eng adequat Adaptatioun, Renaturéierung vun der Sir gemaach gëtt. Ee gewëssene Bemoll ass awer elo ze detektéieren mat deenen Aarbechten, déi schonn ugefaangen hunn: datt am Kader vun dësen Aarbechte vun der Renaturéierung vun der Sir do awer elo eng Rei vu Biotopen, déi zanter Joerzéngten, Joerhonnerten entstane sinn, zerstéiert gi sinn.

Momentan gesäit ee leider och doudeg Fësch an der Sir, et gesäit ee Beem, déi ëmgefall sinn, soudatt awer ee relativ groussen Agrëff an den Ökosystem vun der Sir ënnerholl ginn ass, wat bedauerlech ass. Och hei huet sech ee Piechter zu Wuert gemellt an deene leschte Wochen, Méint – warscheinlech scho Joren – mat de Suergen ëm d'Fëscherei an der Sir. An ech mengen, do sollt awer och d'Regierung kucken, fir deem Ëmstand da Rechnung ze droen.

Een anere Punkt ass dee vum ëffentlechen Transport, deen ass ugeschwat ginn. Natierlech ass d'Gare zu Wecker an déi huet eng gutt Ubannung a Richtung Stad an awer och a Richtung Waasserbëlleg. Wichteg wär awer och, an dat ass eng Demande, déi d'CSV-Fraktioun iwwert déi lescht Méint a Joren ëmmer gestallt huet, datt d'Ubannung un den ëffentlechen Transport awer och fir d'Nopeschgemengen an -dierfer hei muss assuréiert sinn, fir dann op d'Gare zu Wecker ze kommen.

De Minister Bausch huet dat virun e puer Deeg zu Gréiwemaacher bei der Presentatioun vum Nationale Mobilitéitsplang 2035 och gesot, soudatt mer effektiv dann awer och als CSV-Fraktioun an de kommende Joren hoffen, datt eeben d'Uertschafte ronderëm besser un den ëffentlechen Transport wäerten ugeboune sinn.

An deem Sënn soen ech Iech Merci fir d'Nolauschten a ginn den Accord vun der CSV-Fraktioun. Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Lies. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Gilles Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Gilles Baum (DP) | Merci fir d'Wuert, Här Präsident. Aus der „Cité Syrdall“ gëtt de Projet „An der Schmëtt“. Ech war déi lescht Joren zweemol mam Biwer Buergermeeschter, mam Marc Lentz, op der Plaz. Ech mengen, déi, déi de Projet a sengem jëtzege Zoustand – bon, et ass zwar elo vill ofgerappt ginn – kannt hunn, déi konnten nëmme feststellen, dass dat do wierklech säit Joerzéngten dem Verfall iwwerlooss ginn ass. An ech muss soen, déi restlech Leit, déi do gewunnt hunn, déi hunn een net grad ganz frëndlech empfaangen, wann een dohinnerkomm ass! Ech wëll dat elo emol hei esou soen.

An ech hunn et d'leschte Kéier gesot, wéi mer am Dezember schonn de Projet hei eng Kéier virgestallt kruten, dass mer wierklech hei am Oste mat deem Projet, dee mer elo maachen, definitiv elo e Schandfleck – a mäi Virriedner huet et gesot: „e Schandfleck“ – hei am Land besäitegen an doraus en, mengen ech, awer ganz interessanten, e ganz flotte Projet maachen. An ech

wëll soen, dass effektiv déi Aarbechten, fir dat do ze iwwerhuelen, zäitweilg ..., dat huet jo bal 30 Joer gedauert, an endlech si mer elo wierklech, mengen ech, awer op der gewonnener Säit.

Mir kréien hei e flotte Projet, e Projet, dee gutt vernetzt ass. Et ass virdru gesot ginn: D'Gare zu Wecker ass net wäit, d'Autobunn ass och net wäit. Et ass och eppes virgesinn effektiv fir d'Mobilitéé douce an der Gemeng Biwer. Dat do läit jo quasi tëschent der Gemeng Biwer an der Gemeng Manternach. Et ass e moderne Projet, en nohaltege Projet, wat ech immens begrëissen.

A wat mer wierklech am beschte gefält, dat ass awer, dass och e groussen Deel vun de Wunnengen hei an d'Locatioun geet. Mir wësse jo, dass d'Locatioun vun deene Wunnengen, déi a staatlecher Hand sinn, dass dat am Moment nach e grouse Problem ass, dass mer der do net genuch hunn, dass dat eppes ass, wou mer musse weider dru schaffen, dass mer méi Mietwunnenge kënnen op de Marché bréngen, déi an der ëffentlecher Hand awer bleiwen. An ech mengen, dass mer heimat en éischte Schrëtt maachen.

Déi Leit, déi s de uschwätz, déi e bësse kënneg sinn an der Géigend vun der Cité Syrdall, déi kënnen just nach de Kapp rëselen, well se och net verstinn, dass d'Politik esou laang gebraucht huet, fir effektiv elo do aktiv ze ginn an eppes Flottes ze maachen. Menger Meinung no gëtt dat heiten eng Opwärtung vum Site. Et gëtt eng Opwärtung och vun der Gemeng Biwer an et gëtt doudsécher eng Opwärtung fir déi ganz Region.

Dofir kann ech och elo hei scho soen, dass d'DP-Fraktioun dee Projet hei wäert stëmmen. Net awer ouni der Rapportrice Merci ze soe fir hiren exzellente schrëftlechen a mëndleche Rapport.

An ech wëll soen, dass hei eng Rei Ministeren dru geschafft hunn. De Minister Marc Hansen – et ass Zoufall, dass en elo hei ass – ass am Fong deen, deen dee Projet do wierklech lassgekappt huet, fir dass et soll wierklech virugeen. D'Madamm Tanson huet dru geschafft. An Dir, Här Kox, ech soen Iech do e ganz, ganz grouse Merci, dass Dir wierklech elo an der Lag sidd, hei dee Projet à bon port ze bréngen an ze finaliséieren.

Et gëtt net nëmme grouss Projeten am Wunnengsbau – et gëtt déi Projeten, déi Der kennt: de Projet zu Diddeleng, de Projet zu Wolz –, et gëtt och eng ganz Rei kleng Projeten an anere Gemengen. An och déi sinn extreem, extreem wichteg an extreem, extreem interessant.

Ech hat elo d'Freed, den Här Minister Henri Kox ganz kierzlech zweemol an engem ganz kuerzen Ofstand an der Gemeng Jonglënster op Besuch ze hunn, eng Kéier zu Gonnereng, wou de Fonds du logement 28 Haiser baut, an eng Kéier zu Jonglënster, wou d'Gemeng – ech mengen, dat ass interessant – op hiren Terrain sur fonds propres Haiser baut, déi se an de Verkaf gëtt.

Wichteg ass heibäi ze soen, dass déi Terrainen natierlech op Emphyteos de Leit zur Verfügung gestallt ginn. An et dierf een natierlech net scho Proprietär vun enger Wunneng sinn, fir hei kënnen an de Genoss ze komme vun engem Haus respektiv engem Appartement. A wann een dat wëllt verkafen, da fält dat automatesch un d'Gemeng zréck, soudass déi Spekulation, déi awer um Marché dobaussen ass, kann ënnerbonne ginn.

Den Här Minister Henri Kox weess, dass a menger Gemeng nach e Projet an der leschter Ligne droite ass, wou ech hoffen, dass mer och ganz, ganz geschwë kënnen zesummekommen. Dat ass de Projet vum ale

Klouschter zu Eesebuer. Do entsti 14 Wunnengen, alle 14 am Locatiff, wëll ech soen. Do gëtt de Patrimoine net nëmme erhalen, de Patrimoine gëtt restauréiert! A mir bidde wierklech Leit mat kleng Portmonnien d'Méiglechkeet, fir iwwert de Fonds du logement hei un eng Wunneng ze kommen.

An ech mengen, Här Minister, wann Der deen Dag an d'Gemeng Jonglënster kommt, da suergen ech derfir, dass mer en extrae Platto Schnittercher hunn. Well Dir wësst, dat do ass e Projet, deen ech säit iwwer 20 Joer begleeden a menger Funktioun och am Schäfferrot. An ech si frou, mir ware jo och mat der Madamm Tanson op der Plaz, ech si frou, dass mer elo effektiv do geschwënn à bon port kommen.

Ceci étant dit, eng Punktlandung. Mir stëmmen dëse Projet.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Baum. An nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Yves Cruchten.

M. Yves Cruchten (LSAP) | Merci, Här President. Merci och der Rapportrice fir hire Rapport. Dozou ass weider näischt ze soen. Selbstverständlech verdéngt dee Rapport do d'ënnerstëtzung vun der LSAP-Fraktioun, esou wéi all Projeten, déi neien abordabelen, bezuelbare Wunnraum schafen. Mir wënschen eis där méi, vill méi där Projeten an Zukunft!

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Ganz vill!

M. Yves Cruchten (LSAP) | An ech soen Iech Merci dofir a mir stëmmen dat.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Cruchten. An dann ass et um honorabelen Här Fernand Kartheiser.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Jo, Här President, ech mengen, den Här Cruchten huet et fäerdegbruecht, a weéne Sätz alles ze soen, wat wichteg ass, nodeem d'Madamm Ahmedova eis eng wonnerbar Presentatioun vum Projet gemaach huet. Dofir hir villmools merci! Mir begrëissen dat selbstverständlech och, aus all deene Grënn, déi genannt goufen.

Mee mir sollen awer och zwee Begrëffer net vergiesen, déi och haut gesot goufen an déi, mengen ech, awer e Licht op eist Land werfen, wat mer eigentlech net wëllen. Deen éischte Begrëff ass: „30 Joer“. 30 Joer huet dat gedauert! An ech mengen, dat soll eis awer och all interpelléieren, datt mer eis mussen iwwerleeën: Wéi aktiv gi mer, wa mer e Mëssstand gesinn? Wéi sinn eis Prozeduren? Wéi laang brauche mer?

An deen zweete Begrëff ass dee vum „Schandfleck“ a vun enger Revalorisation vun der Gemeng, déi elo geschitt. Ech mengen, déi zwee hänken zesummen. Mee et soll eis awer wierklech alleguer inspiréieren, wa mer iergendwou gesinn an eise Gemengen, an eise Géigenden, wou mer wunnen, datt mer esou en Zoustand hu vun engem Quartier, dee verkënnt, a vu Besoinen, déi existéieren, datt mer net 30 Joer waarden, mee datt mer direkt aktiv ginn.

An deem Sënn, fir eebe méi Wunnraum ze kréien, wéi et richteg ënnerstrach ginn ass, an deem Sënn ënnerstëtze mir dat hei natierlech och ganz gär. Villmools merci!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Kartheiser. An nächsten ageschriwwene Riedner ass déi honorabel Madamm Nathalie Oberweis. Madamm Oberweis, Dir hutt d'Wuert.

(Interruption par M. Fernand Kartheiser)

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | Merci, Här President. Wéi ëmmer, wann de Staat selwer Wunnenge baut op Terrainen, déi dem Staat och selwer

gehéieren, ënnerstëtze mir dat. A mir stëmmen dat Gesetz hei natierlech och deemtsprechend mat.

Une voix | Très bien!

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | De Rhythmus, mat deem ëffentlech Bauprojekte fir abordabel Wunnengen op de Wee bruecht ginn, an d'Dauer, déi fir de Bau vu Wunnengen virgesinn ass, ginn awer net duer, fir géint d'Penurie vun abordablem Wunraum virzegoen. Dat ass rezent ëmmer erëm méi wéi evident ginn, wéi déi zwee ëffentlech Promoteuren, de Fonds du logement an och d'SNHBM, hir Bilan virgestallt hunn.

D'Zuele vun de Leit op de Waardelëschte sinn esou laang, dass déi aktuell am Bau an an der Planung befandlech Projeten emol net duerginn, fir all dës Leit ze logéieren! Besonnesch wann ee bedenkt, dass éischters ëmmer méi Leit sech mellen, fir eng abordabel Wunneng ze kréien, eppes wat mat der Werbecampagne vum Logementsministère, déi de Leit elo e Paradigmewissel an eng Offensiv am Wunnengsbau virgault, sécher nach méi akut wäert ginn. An zweetens, an Zukunft wäert d'Hallschent vun der Bevëlkerung d'Méiglechkeet kréien, sech – zumindest emol – fir eng abordabel Locatiounswunneng kënnen ze mellen, well d'Akommeskrittären no uewen ugepasst ginn.

Dat ass e logesche Schrëtt, well d'Präisser um Privatmarché just nach fir déi zwee iewescht Quintillen an der Akommesverdeelung wierklech accessibel bleiwen. D'Grënn dovun kenne mer: den Derapage vun de Präisser iwwert déi lescht Joerzénge an d'Lénk, déi fir Kleng- a Mëttelverdénger stagnéieren oder och ze lues klammen. De Medianloun zu Lëtzebuerg geet a ville Fäll net méi duer, fir eng anstänneg Wunneng kënnen ze lounen, vum Kaf guer net ze schwätzen!

Fir där Urgence Rechnung ze droen an och Drock vun den ëffentleche Promoteuren ze huelen, déi an eisen Aen déi Logementskris do net mam Bau vun neie Wunnengen kënnen behiewen, missten och Mesuren ergraff ginn, déi de private Wunnengsmarché betreffen. Ugefaangen, éischters, bei der Mobiliséierung, dat hu mer hei scho ganz oft gesot, vun den eidele Wunnengen, déi oft muttwëlleg eidel stoe gelooss ginn aus Grënn vu Spekulation, an och, zweetens, der Notzung vu Bauterrainen, déi sech eegnen, fir modular Strukturen, déi séier op- an ofbaubar sinn a ganz gutt Wunnkonditiounen awer och bidden, opze-richten.

Natierlech muss dofir och legiferéiert ginn. Mee mir denken, dass dat séier ka geschéien, méi séier op jidde Fall wéi d'Baudauer vun Dausenden neie Wunnengen.

Eng aner Mesure imposéiert sech doriwwer eraus: D'Loyere mussen erofgoen, fir esou och Drock vun de Locataire ze huelen, déi eigentlech um Privatmarché lounen kéinten, wann d'Loyeren net zum Deel onverschimmt héich wieren. Hei waarde mer och elo schonn iwwer ee Joer op Beweegung aus dem Logementsministère. Dat Gesetz, fir d'Loyeren ze reforméieren, muss an eisen Aen iewescht Prioritéit hunn. A mir erwaarden eis och, dass bei dësem Projet méi wéi just Kosmeetik erauskënnt an et zu strukturellen Ännerunge bei de maximal zoulässege Loyere kënnt.

Méi spezifesch zum virleiende Projet wéilt ech d'Fro vum Verhältnis tëschent Locatiounswunnengen a Wunnengen fir de Kaf opwerfen. Mir stelle fest, dass bei engem urbane Projet wéi „NeiSchmelz“ zu Diddeleng däitlech manner Locatiounswunnengen ageplangt si wéi elo zum Beispill hei bei deem heite Projet am ländleche Raum. Mir ginn dovun aus, dass finanziell Iwwerleeungen do derhannertstiechen. Vu dass op enger Friche, wou rezent nach Industrie

drop stattfonnt huet, wéi zu Diddeleng, d'Amenagementskäschten, d'Depollitioun an och generell de Budget, deen an d'Terraine matafléisst, méi héich sinn, ginn d'Käschte pro gebaute Wunneng natierlech erop. Fir dës ofzefiederer, gi méi Wunnengen fir de Kaf gebaut, fir déi eng manner grouss staatlech Be- deeleung am Gesetz virgesinn ass.

Zu Biwer ass den Terrain wuel och duerch d'Geschicht vum Site an de Modus, wéi de Fonds du logement un dës Terraine konnt kommen, méi bëlleg, soudass méi Locatiounswunnengen gebaut ginn.

Dës ass awer e Problem, well et dat confirméiert, wat mir ëmmer erëm soen: Déi Leit mat klengem Revenu ginn a ländlech Regiounen gedréckt, während Leit, déi sech e Kaf kënnen leeschten an déi Optioun eeben och hunn, sech kënnen an urbane Gebidder usidelen. Dat ass eng Tendenz, déi um private Marché massiv present ass an déi souguer elo och d'Grenzregioun scho matabezitt an déi de Staat och elo replizéiert.

Am Gesetzesprojet gëtt d'Mobilitéit dowéinst och uge- fouert. An et gëtt gesot, dass eng Gare direkt derbäi ass, wat jo kloer gutt ass. Mee d'Konnexioun un aner Dierfer, Stied am Oste gestalt sech awer schwierig, wéi et och am Gesetzestext steet. Domat riskéiere mer e Phänomeen ze verstärken, wat d'Fransousen als „la mobilité subie“ bezeichnen, also vu Leit, déi deemno wéi gezwonge sinn, sech mam Auto oder iwwer on- méiglech laangwierig Weeër mam Bus ze deplacéieren, well se ongëschteg wunnen. Leit, déi dovun- ner concernéiert sinn, hunn am Reegelfall wéineg Budget a kënnen sech de Wunnuert net eraussichen a maachen dacks och keng Aarbecht, déi aus dem Teletravail eraus gemaach ka ginn.

Sozial Wunnengen mussen dowéinst an eisen Aen abso- lutt prioritär an de Stied an an de Ballungsraum mat gudder Ubannung un Transport, Schoulen, Crèche, Geschäfte an ëffentlech Servicer gebaut ginn. Iwwert dee Wee kann een d'sozial Fro vum Wunnen an d'sozial Fro vun der Mobilitéit an dem Zougang zu Servicer an Aarbecht mateneen ugoen a wuessend Inegalitéiten an Exklusiven un der Wuerzel upaken.

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Madamm Oberweis. An de leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Merci der Madamm Ahmedova fir dee gudden schrëft- lechen a mëndleche Rapport. Mir Piraten stëmmen natierlech zou, well hei Leit mat klengen Revenuen eng Wunneng kënnen fannen. Soumat ass dat ee gudden Projet.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Goergen.

D'Regierung huet d'Wuert, den Här Wunnengsbaumi- nister Henri Kox.

Prise de position du Gouvernement

M. Henri Kox, Ministre du Logement | Jo, merci all de Virriedner. A fir d'éischt emol merci fir déi grouss Zoustëmmung. Ech mengen, dat ass ganz wichteg fir dee Projet hei, dass, jo, no enger laanger Zäit d'Cité Syrdall haut an deem neie Projet „Schmëtt“ dann nei Wunnengen, eng nei Destinatioun kritt. Eng gutt Des- tinatioun, dat ass ganz wichteg, an dass et eng ganz breet Zoustëmmung gëtt.

Zum Projet selwer wollt ech näischt méi soen, well d'Rapportrice wierklech ausféierlech war, d'Madamm Ahmedova, souwuel wat de schrëftleche wéi awer och de mëndleche Rapport haut de Mëtteg ubelaangt.

Et goufen awer eng ganz Rei Froen oder Remarke ge- maach. Och do wollt ech net allze vill drop agoen. Ech

wëll awer op d'Längt nach eng Kéier agoen. An et ass den Zoufall, deen et hei ergëtt, dass den Deblockage eréischt vun der viregter Regierung gemaach ginn ass, ënnert dem Lead vum Här Hansen, fir ze soen, dass esou Projeten, wou de Staat oft muss aspran- gen ... Et ass net nëmmen hei, mee ech denken un Diddeleng, ech denken u Wolz an aner Friche, dass leider de Staat da muss agräifen, well virdrun eng Privatwirtschaft awer net richteg „en bon père de fa- mille“ oder „mère de famille“ do d'Gestioun gemaach huet. Dat ass emol deblockéiert ginn.

Ech sinn och frou, dass dee Rhythmus – an dee virdu monéiert ginn ass –, dass deen do ass, dee Rhyth- mus. Dir hutt elo net manner wéi 1,1 Milliarden Euro innerhalb vun, ech mengen, et sinn elo 14 Méint fir fënnf grouss Projet-d'enverguren hei gestëmmt. Dat ass net näischt! Da muss een och dee Bilan kucken, dee mer opzeweisen hunn. A mir hunn d'Geleeën- heet, ech mengen, an zwou Wochen oder dräi Wochen – dat muss d'Conférence des Présidents nach bestëmmen –, da kënnen mer iwwert de Fonds spécial diskutéieren. Do hu mer Geleeënheet genuch, op all déi Froen, déi haut gestallt goufen, nach eng Kéier anzegoen.

Ech wëll och nach eng Kéier drop hiweisen: „Kleinvieh macht auch Mist.“ All déi kleng Projeten an deene sël- lege Gemengen – an et sinn der genuch heibannen, déi ganz aktiv ënnerwee sinn –, déi sinn ze ënnerstët- zen, ginn och vum Ministère ënnerstëtzt. Zesumme mat deene grouse Projeten hu mer wierklech d'Re- lance gestart. Eleng déi fënnf grouss Projete sinn iwwer 6.000 Wunnengen. A 6.000 Wunnengen gedeelt duerch 10 Joer gi pro Joer 600 Wunnengen. Dat huet gefeelt an der Vergaangenheet an dofir si mer awer och lancéiert.

Wat d'Mixitéit ubelaangt – et gëtt vill monéiert iwwert d'Mixitéit –, do ass jo de Projet de loi iwwert de Loge- ment abordable. Och do kréie mer d'Geleeënheet – an der Chamberskommissioun hu mer et scho gehat –, fir eng gesond Mixitéit a grouse Projeten ze maachen.

Dat wëllt awer soen, dass mer bei klengen Projeten na- tierlech d'Prioritéit op déi mussen leeën, déi am bedürf- tegste sinn an déi op där Waardelëscht do sinn. Och dat ass virdrun erwänt ginn. Dofir mussen mer dat parallel kucken. Mir mussen kucken, wou déi Sitte sinn a mir mussen eng gesond Mixitéit esou maachen, dass d'Integratioun, déi sozial Mixitéit, déi sozial Integra- tioun an dem Duerf, an der Stad kann novollzéibar ginn.

Renaturéierung, vläicht e lescht Wuert: Jo, dat ass wichteg. Et ass e Projet vun der Gemeng, zesumme mat der Ëmwelt. Den Ëmweltministère, mengen ech, wäert och nach eng Kéier agoen op déi Reklamatiou- nen, déi do komm sinn. Et ass awer wichteg am ganzen Zesummenhang, well d'Renaturéierung vun der Sir ass och e wichtige Bestanddeel, well herno gëtt den eko- logeschen Zoustand vill besser wéi en haut ass. Ech mengen, dorop wäerten d'Spezialisten nach eng Kéier zrëckkommen.

Alles an allem soen ech en décke Merci fir déi grouss Zoustëmmung an hoffen, dass mer dann nach weider esou Projeten hei kënnen stëmmen. Also: schéinen No- mëtten nach!

(Brouhaha)

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools dem Här Logementsminister Henri Kox.

D'Diskussioun ass elo ofgeschloss. Mir kommen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7970. Den Text steet am Document parlementaire 7970³.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7970 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänkt un. Da komme mer elo zum Vote par procuracion. De Vott ass ofgeschloss.

An de Projet de loi 7970 ass mat 60 Jo-Stëmme eestëmmegeg ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz (par M. Georges Mischo), Serge Wilmes (par M. Jean-Paul Schaaf), Claude Wiseler (par Mme Octavie Modert) et Michel Wolter (par M. Paul Galles) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusti Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch (par Mme Simone Asselborn-Bintz), Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary (par Mme Stéphanie Empain), M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue et Mme Jessie Thill ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

6. 7896 – Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2020)

Mir hunn haut eng Orientéierungsdebatt iwwert de Rapport d'activité vum Ombudsman iwwert d'Joer 2020. D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. Als Éischt héiere mer d'Madamm Nathalie Oberweis als Rapportrice vun der Petitiounskommissioun, déi dës Orientéierungsdebatt ugefrot huet. Madamm Oberweis, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Pétitions

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk), rapportrice | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, et ass mer eng Éier, dës Rapport vun der Ombudsman virzustellen. Et ass e Rapport, dee vun enger eminenter Wichtegkeet ass, well e vill iwwer eis Gesellschaft ausseet, eis institutionnell Relatiounen an och d'Relatiounen tëscht den Awunner an den Awunnerinnen an de jeeweilegen Institutiounen.

(M. Mars Di Bartolomeo prend la présidence.)

Dës Rapport kritt sécherlech net ëmmer genuch Opmierksamkeet, obwuel e ganz vill iwwer eis Gesellschaft an eist Zesummeliewen an eis Relatiounen, wéi gesot, mat den Institutiounen ausseet.

E Rapport, deem d'Luucht op eng Rei strukturell Dysfonctionnement geheet. Do, wou d'Administratiounen am Service vun de Bierger a Biergerinnen an den

Awunner an Awunnerinne solle sinn, ass dat dacks de Fall, mee net ëmmer. Den Ombudsman ass eng wichteg Institutioun, un déi d'Bierger sech kënne wenden, wa si sech vun enger Administratioun net gehéiert fillen.

An et si virun allem, Zitat: „Mënschen um Rand vun der Gesellschaft méi betraff wéi déi aner“, sou hat d'Mediatrice et während hirer Presentatioun vum Rapport an der Chamber gesot.

De Rapport seet och ganz vill iwwer eis gesellschaftlech Dysfonctionnement an Desequilibrium aus. Déi Ausso vun der Ombudsman vu virdu confirméiert eis, dass mer e Problem hu mat struktureller Exklusioun zu Lëtzebuerg.

Da kënnt derbäi, dass de Rapport jo zum Joer 2020 ass, wou bedéngt duerch d'Pandemie d'Accessibilitéit vu verschiddene Services ageschränkt war. D'Digitalisatioun, déi duerch d'Pandemie jo nach eng Kéier méi gepusht gouf, huet verschiddene Leit d'Liewen net méi einfach gemaach, mee am Contraire: D'Ongläichheete beim Accès vun de Benotzer a Benotzerinne wieren duerch d'Digitalisatioun nach méi gewuess. Virun allem awer fir vulnerabel Benotzer wier den Accès zu éffentlechen Services net méi garantéiert gewiescht, bedauert d'Ombudsman.

Ech mengen, dat ass eng ganz wichteg Konklusioun, déi mer aus dësem Rapport musse mathuelen, virun allem an Hisiicht op d'Debatt vun der Digitalisatioun, déi ëmmer méi op eis duerkënnt.

Ech wëll kuerz op e puer Kapiteln an dësem Rapport agoen, déi besonnesch vulnerabel Leit – an ëm déi geet et jo och virun allem – betreffen.

Ee Kapitel ass d'Protection internationale. D'Ombudsman, d'Ombudsman bedauert ganz laang Delaien, fir eng Decisioun gewuer ze ginn, opsäite vun den Demandeuren de protection internationale. An där Zäit, wéi Der wësst, hunn déi concernéiert Leit keng Informatiounen a befanne sech an enger extreem onsécherer Lag, wat hir Zukunft ugeet. Si kënne hiert Liewen net opbauen, si kënne sech schwéier integréieren a sech och net an d'Zukunft projezéieren. Dozou gouf gesot, dass d'Pandemie eng Ursaach wier, mee si ass sécherlech net ëmmer d'Ursach derfir gewiescht, well et virun och schonn zum Deel de Fall war.

En anere Fall ass dee vun engem Demandeur de protection aus dem Sudan, wou de legalen Delai vun dem Examen vum Fall sechs Méint iwwerschratt hat – also vum Ministère aus. Net nëmme gouf d'Persoun net informéiert iwwert d'Grënn vum Dépassement vun deem legalen Delai, wéi et am Gesetz steet, mee och gouf hire Fall, an och aner Fäll, suspendéiert no dem Delai wéinst der politescher Situatioun an deem Land, am Sudan. An der Kommissioun gouf dozou gesot, dass de Fall immens komplex wier an dass keng Entscheedung konnt geholl gi wéinst der onstabiller Lag am Sudan.

D'Ombudsman stellt sech awer Froen, ob dat hei net e Prezedenzfall geschafen huet. An deem heite Fall huet eng Persoun, déi warscheinlech Recht op Schutz hat, Jore verluer an eeben och Recht op Schutz verluer a Joren, an deene si hätt kënne hiert Liewe maachen an dat net konnt maachen.

D'Ombudsman regrettéiert des Weideren ënnerschiddlech Traitementen vu ganz änleche Fäll: ee Fall zum Beispill, wou d'Fra keng Protektioun krut an de Mann wuel, en anere Fall, wou bei zwee Bridder identesch Situatiounen waren, deen een d'Protektioun krut an deen aneren net. De Ministère sot dozou, dat wier, well d'Situatioun um Terrain sech geännert hätt. „Et bleift awer, dass d'Fakten déi selwecht sinn“, sou d'Ombudsman. D'Ombudsman kann dës fir si

onverständlech ënnerschiddlech Traitementen dann och net novollzéien.

D'Kommissioun ass op dës Fäll agaangen an et gouf gesot, dass d'Fra net kéint de Statut kréien an dass den Tribunal administratif dës Refus confirméiert hätt. Wat déi zwee Bridder ugeet, wieren d'Dossiere separat analyséiert ginn.

De Regroupement familial dann ass e wichtege Aspekt am Asylrecht fir de Geschützten, well et dem BPT, also dem Bénéficiaire de protection internationale, erlaabt, en Deel vu sengem Liewen zréckzekeréien. No dacks jorelaangem Waarde kann hien oder hatt endlech en Deel vu sengem Léifste bei sech komme loosse. D'Ombudsman bedauert dann och hei eng administrativ Rigiditéit, virun allem wat den Delai ugeet. Entre-temps ass den Delai jo vun dräi op sechs Méint eropgesat ginn, well et a ville Fäll quasi onméiglech war, d'Dokumenten erbäizekeréien, fir esou eng Demande de regroupement familial ze maachen.

Ech géif gären op e puer Fäll agoen. Am Rapport konnt ee liese vu Refusen, wou u sech Fraen zum Zäitpunkt vum Bestietnis nach Mineureë waren, also manner wéi 18 Joer haten, dorënner ee Fall zum Beispill, wou eng Fra 17 Joer an 10 Méint hat, wéi se bestuet gouf. D'Ombudsman freet do, dass den „ordre public international“, deen als Argument fir de Refus gëllt, „de manière atténuée“ soll gëllen, well et jo net drëms geet, de Mariage ze feieren, mee e just unzeerkennen, a well et och net drëms geet, eng Fra, déi mineur ass, kommen ze loosse, mee eng Fra, déi entre-temps majeur ass.

Des Weideren erënnert d'Ombudsman drun, dass deemools, virun elo 14 Joer, och zu Lëtzebuerg d'Bestietnis ab 16 Joer erlaabt war. D'Ombudsman mécht also e Plädoyer derfir, den „ordre public international“ esou auszeleeën: Et sollt een den Ënnerschied maachen dertëscht, e Mariage unzeerkennen, dee längst beschloss ass a wou d'Fra entre-temps majeur ass, an op där anerer Säit eeben, e Mariage ze feieren, wou d'Persoun mineur deen Ament ass. Do sollt een den Ënnerschied maachen.

An der Kommissioun gouf dann zu deem Fall gesot, et géif ee sech drun halen, wat de Parquet seet, an dës kéint de Mariage eeben net unerkennen. Den MAE, also den Ausseministère, huet des Weidere säin Onverständnis dozou ausgedréckt. D'Ombudsman werft des Weideren d'Fro op, ob den Avis vum Parquet contrainant ass, deen de Ministère freet, wann et ëm e Regroupement familial mat enger Fra geet, déi zum Zäitpunkt vum Bestietnis mineur war.

Elo ass et esou, dass de Parquet entre-temps Avisen erausgëtt, déi Fäll positiv aviséieren, wann d'Fra eebe 16 Joer war zum Zäitpunkt vum Bestietnis, wat definitiv eng positiv Entwécklung ass. Déi aner Fäll géifen awer negativ aviséiert ginn, mee d'Fra kéint e Visa D ufroen aus perséinleche Grënn.

Dann zum Kapitel Logement, wat jo och e grousst Thema ass zu Lëtzebuerg. Lëtzebuerg hat laang an huet och haut nach e bësselchen esou en Image vun engem Schlaraffeland. Dat gëllt sécher och nach haut e bësselchen, mee ëmmer manner, an ëmmer méi dréngt dat Bild no bausse vun Ongläichheeten, déi wuessen, vu Prekaritéit an Aarmut, a virun allem och Aarmut vun de schaffende Leit, wéi mer wëssen.

Bei de wuessende Wunnungspräisser a -käschten an elo och den Energiepräisser kommen ëmmer méi Leit an d'Labrenten, hu Schwierigkeeten, déi lafend Käschte gedeckt ze kréien, geschweige dann, wann iergenden ausseruerdentleche Käschtepunkt op si duerkënnt.